

(або за умовами договору повинна здійснити таку виплату) та обчислює заборгованість перед фізичною особою за цінні папери, тобто здійснює перерахування грошових коштів/має обов'язок здійснити виплату. Таким чином, для покладання на торговця цінними паперами (в т.ч. банк) функцій податкового агента мають бути виконані одночасно 2 умови: перша – професійний учасник здійснює операції з інвестиційними активами за участі фізичної особи (пп. 170.2.9 ПКУ); друга – професійний учасник здійснює/має зобов'язання здійснити виплату доходу фізичній особі (пп.14.1.180, пп.168.1, пп.170.2.2).

У разі наявності лише однієї умови, коли за договором торговець не здійснює виплати доходу, відсутнє джерело виплати податку, не виконуються вимоги пп. 14.1.180, відсутня можливість застосувати пп. 170.2.2. ПКУ з метою розрахунку прибутку, оскільки немає виплати доходу. Також неможливо застосувати пп. 168.1, оскільки за умовами договору в обліку торговця не виникає нарахування доходу на користь фізичної особи.

На наш погляд, при відсутності умови виплати доходу фізичній особі професійним учасником, обов'язок виконання функцій податкового агента у торговця цінними паперами, не виникає, а розрахунок та сплата податку здійснюється безпосередньо фізичною особою в порядку та в терміни, передбачені чинним законодавством.

Список використаних джерел:

1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року// Відомості Верховної Ради України — 2006.- № 31.- Стор. 1126.- Ст. 268;

2. Про депозитарну діяльність: Закон України від 6 липня 2012 року// Урядовий кур'єр від 17.10.2012 — № 189 (набирає чинності через дванадцять місяців з дня його опублікування, крім певних статей в частині утворення Центрального депозитарію, Розрахункового центру та депозитарних установ, які набирають чинності з дня опублікування цього Закону);

3. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 року// Відомості Верховної Ради України — 1996 р.- № 51.-Ст. 292;

4. Методика визначення інвестиційного прибутку професійним торговцем цінними паперами при виконанні функцій податкового агента: Наказ МФУ від 22.11.2011р.// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0100-12#n11>

ЧЕРГОВІСТЬ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ЯК ГАРАНТІЯ ЗДІСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ

Даниленко Олена Олегівна, студент магістратури ННПП НАВС, державний нотаріус 3-ї Київської державної нотаріальної контори
Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри цивільного права і процесу НАВС *Заїка Ю.О.*

У вітчизняному законодавстві передбачено два види спадкування : за заповітом, а за законом. За відсутності заповіту, визнання його недійсним повністю або частково, або якщо заповітом не охоплена вся спадщину право на спадкування одержують спадкоємці за законом, по чергово. Кожна наступна черга спадкоємців за законом одержує право на спадкування в разі відсутності спадкоємців попередньої черги, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини або відмови від її прийняття.

Чинне законодавство передбачає п'ять черг спадкування за законом. Згідно зі ст.1261 ЦК України спадкоємцями першої черги є діти, в тому числі зачаті за життя спадкоємця та народжені після його смерті, подружжя та батьки померлого. У другу чергу спадкують рідні брати та сестри померлого, його дід та баба з боку батька та матері. У третю чергу спадкують рідні дядько та тітка, а четверта черга закликає до спадкування осіб, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше п'яти років до часу відкриття спадщини. Якщо зазначені вище спадкоємці не прийняли

спадщину, право на спадкування виникає у п'ятій черзі, до якої відносять інших родичів, спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно, а також утриманців, які не були членами його сім'ї.

Принцип черговості полягає в установленні пріоритету прав одних спадкоємців за законом перед іншими. Підставами закликання до спадкування за законом є родинні відносини, квазіарні відносини (усиновлення), сімейні відносини (проживання зі спадкодавцем однією сім'єю не менше п'яти років до часу відкриття спадщини), відносини із утримання.

Черговість спадкування за законом залежить перш за все від ступеня споріднення. Застосування норм ст.1261-1263 ЦК на практиці складностей не зумовлює. Родинні відносини між спадкодавцем і його: дітьми, іншим подружжям, батьками, сестрами та братами, бабусею та дідусем з боку матері та з боку батька, рідні дядько та тітка встановлюються за відповідними свідоцтвами, актовими записами або повними витягами про народження та шлюб, виданими відділами державної реєстрації актів цивільного стану. У разі відсутності цих документів спадкоємці можуть звернутись до суду для встановлення відповідного юридичного факту. У четверту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини. Відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України сім'ю складають особи, що спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Конституційний свл України в рішенні щодо офіційного тлумачення терміну «члени сім'ї» вказав, що існує об'єктивна вимірність його змісту залежно від галузі законодавства. В постанові Пленуму Верховного Суду України № 7 від 30.05.2008 р. зазначено, що до спадкоємців четвертої черги належать не лише жінка (чоловік), які проживали однією сім'єю зі спадкодавцем без шлюбу, а також інші особи, що спільно проживали зі спадкодавцем, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні права та обов'язки, зокрема, вітччм, мачуха, пасинки, падчерки, інші особи, які взяли до себе дитину як члена сім'ї, тощо. До числа спадкоємців четвертої черги не входить особа, яка хоча і проживала спільно зі спадкодавцем, але перебувала в зареєстрованому шлюбі з іншою особою.

При вирішенні спору про право на спадщину осіб, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю враховується і строк протягом якого тривають такі відносини (не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини). Підтвердженням права особи спадкувати в четверту чергу можуть бути свідчення свідків чи інших членів сім'ї документи які підтверджують спільне проживання протягом не менше п'яти років (ловілка житлово-експлуатаційної організації, відповідного органу місцевого самоврядування) та ведення спільного господарства, тощо. Факт сімейних відносин встановлюється свлом.

У п'яту чергу право на спадкування за законом мають інші полічі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно причому полічі ближчого ступеня споріднення усвають від права спадкування полічів подальшого ступеня споріднення. Ступінь споріднення визначається за числом наположень, що віддаляють поліча від спадкодавця. У п'яту чергу право на спадкування за законом одержують утриманці спадкодавця які не були членами його сім'ї. Утриманням вважається неповнолітня або непрацездатна особа, яка не була членом сім'ї спадкодавця, але не менше

п'яти років одержувала від нього матеріальну допомогу до існування, що була для неї єдиним або основним джерелом засобів до існування.

Ступінь споріднення при цьому визначається за числом народжень після спадкодавця, народження якого не входить до такого числа (при цьому число народжень вираховується за правилами: народження самого спадкодавця (не входить до числа народжень), або спільного родича, і кількість народження до спадкоємця(народження самого спадкоємця враховується). Для кровного споріднення характерним є поняття ступеня споріднення, тобто кількість народжень, що пов'язують між собою двох осіб, які перебувають у родинних зв'язках. Слід зауважити, що у п'ятій черзі спадкування відображене, законодавцем, положення статті 1258 ЦК України родичі ближчого ступеня споріднення усувають від права спадкування родичів подальшого ступеня споріднення. Внутрішня черговість стосується лише інших родичів до шостого ступеня споріднення, і вона не відноситься до утриманців. Проаналізувавши цю норму, можна дійти висновку, що утриманці, які не були членами сім'ї спадкодавця, набувають право на спадкування разом із родичами за походженням, які мають ближчий ступінь споріднення. Внаслідок цього діє норма статті 1267 ЦК України частка у спадщині кожного із спадкоємців за законом є рівними.

Утриманцем вважається неповнолітня (до вісімнадцяти років) або непрацездатна особа (жінка, чоловік при досягненні пенсійного віку, інвалідів I, II та III груп), яка не була членом сім'ї спадкодавця, але не менш як п'ять років одержувала від нього матеріальну допомогу, що була для неї єдиним або основним джерелом засобів до існування. Строк, протягом якого особа має перебувати на утриманні спадкоємця, щоб потрапити до кола спадкоємців за законом п'ятої черги визначається в п'ять років. При цьому відносини утримання, повинні бути до дня смерті спадкодавця.

Судова практика виходить з того, що дві зазначені умови (перебування на утриманні та набуття підстав наявності непрацездатності) повинні мати місце не менше п'яти років до смерті спадкодавця. Чинне законодавство практично усуває утриманців від спадкування, оскільки право на спадкування вони набувають лише за умови відсутності перших чотирьох черг спадкоємців.

ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПЕРЕБУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА УТРИМАННІ

Біла Юлія Володимирівна, студентка Миколаївського комплексу Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Миколаївського комплексу Національного університету «Одеська юридична академія» *Достдар Р.М.*

Утриманці - це особи, які отримують від інших осіб повне матеріальне забезпечення або постійну матеріальну допомогу, яка є для них основним джерелом для існування. Законом не передбачено іншого, крім судового, порядку встановлення факту перебування фізичної особи на утриманні.

Встановлення факту перебування особи на утриманні померлого має значення для одержання спадщини, призначення пенсії або відшкодування шкоди. Одержання заявником заробітку, пенсії, стипендії, інших доходів не є підставою для відмови у встановленні факту перебування на утриманні, коли суд установить, що основним і постійним